



Welkom in natuurgebied de Itterbeekvallei

In de vallei van de Itterbeek stromen verschillende beken samen in de Itterbeek. Duizenden jaren hebben zij het landschap gekneed en zorgen ze voor een boeiende en biodiverse afwisseling tussen nattere laagtes en drogere hoogtes met hooilanden, broekbossen, vijvers, bossen en akkers. Beleef dit gebied op de rand van het Kempen-Broek en de Hoge Kempen.

1 Ontstaan van het landschap

De Itterbeek en haar zijbeken: de Baatsbeek en Eetseveldebeek ontspringen alle drie op het Kempisch plateau. Dit plateau is net als grote delen van ons landschap ontstaan door de stroming van de Maas en de beweging van de aardkorst. Tijdens de ijstijden was de Maas een woeste, wild stromende rivier die allerlei erosiemateriaal zoals stenen, zand en klei meevoerde uit de Ardennen en verder. Later ging de Maas zich steeds dieper een weg banen in deze puinkegel. Samen met bewegingen in de aardkorst ontstonden zo de steilranden van het Kempisch plateau. De vele beken zoeken vanop het Kempisch plateau hun weg stroomafwaarts en boetsen zo mee aan het glooiend landschap. In de lager gelegen vlakke en de valleien komt al dit water terecht en vormt zo een van oudsher moerassig gebied. Dat gebied noemen we nu het 'Kempen-Broek'. Verschillende natuurorganisaties werken er dag in dag uit aan om de bijzondere waarden en soorten van dit landschap te behouden of te herstellen. Natuurgebied de Itterbeekvallei is daar eentje van.

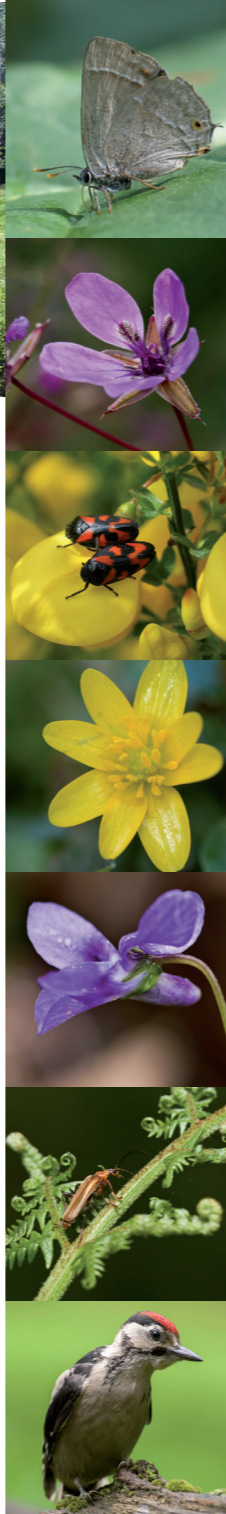
2 Bron van energie

Bij de samenvloeiing van de Itterbeek en Eetsevelde- of Wijshagerbeek ligt de Pollismolen. In tegenstelling tot wat veel mensen denken, ligt de Pollismolen niet aan de Itterbeek maar aan de Eetseveldebeek. Dit komt omdat de loop van de beken vroeger gewijzigd werd om het waterrad draaiende te houden.

Vroeger lagen er verspreid langs de Itterbeek over een afstand van 27,5 km zo'n 15 watermolens. Hier vlakbij liggen er vier: de Rooiermolen, de Stalsmolen, de Vinckemolen (of Kasteelmolen) en de Pollismolen. Enkel de Stalsmolen perste lijn-, raap- of koolzaadolie. De andere waren graanmolens. De Pollismolen is het uitgelezen vertrekpunt om de vallei te verkennen. In 1961 maalde deze voor het laatst. Nu is hij, net zoals de omliggende hooilanden en boomgaard, eigendom van de gemeente Bree. De molen werd gerestaureerd in 1991 en is opnieuw molenvaardig.

3 Kwel en planten

Een van de typische verschijnselen van de diep ingesneden valleien is dat er niet alleen via de beek water wordt aangevoerd. Van de steile hellingen stroomt hemelwater en uit de valleiflanken welt kwelwater. Daardoor is het aan de voet van de hellingen flink nat en vinden we er bron- en broekbossen. Het bruine kwelwater kan vaak honderden jaren onderweg zijn en komt als een bronnetje op lager gelegen plaatsen tevoorschijn. Omdat het rijk is aan kalk en ijzer en zeer voedselarm is, kunnen bijzondere planten zoals goudveil en dotterbloem er groeien. De bruine kleur van het bronwater ontstaat door de oxidatie van het ijzer met de zuurstof uit de lucht.



4 Droge bossen

Hoger op de hellingen is het droger en komt een ander bostype voor. In drogere bossen groeien van nature eiken en berken. De ondergroei is vaak vrij dicht begroeid met adelaarsvaren en bosbes. De vruchten van bosbessenstruikjes vormen een ingrediënt voor een fruitig streekbiertje. Het wordt ambachtelijk gebrouwen in Opitter en moet niet onderdoen voor bekendere fruitbieren zoals frambozenbier uit het Brussels. Hier en daar groeit ook de zeer zeldzaam geworden jeneverbes.

Op verschillende drogere hellingen vind je ook nog aanplantingen van monotone dennenbossen. Deze werden ooit aangeplant voor de mijnbouw. Limburgs Landschap vzw vormt deze bossen geleidelijk aan om tot inheemse loofbossen waar bosbessen en jeneverbesstruiken weer volop kansen krijgen.

5 Voorjaarsplanten

Op de overgang tussen droog en nat komt een rijker bostype voor met typische voorjaarsbloeiers. Dat zijn planten die heel vroeg in de lente bloeien, vóór het bladerdek van de bomen het licht wegneemt: klaverzuring, bosanemoon, bosviooltje, dalkruid en gewone salamonszegel.

Het beheer dat Limburgs Landschap vzw in deze bossen voert is op verscheidenheid gericht en dat werpt vruchten af in de dierenwereld. Op zonnige open plekken komen veel vlinders voor, zoals de zeldzame kleine ijsvogelvlinder. Waar men veel dood hout laat staan, kun je wel vier soorten spechten horen of zien: de groene en de zwarte, de grote en de kleine bonte specht.

6 Ijsvogelbiotoop

Langs het stromende water van de beken kan je soms, met wat geluk, een blauwe flits zien voorbij vliegen. Dat is de ijsvogel! Hij voedt zich met kleine visjes zoals stekelbaarsjes en voorntjes. In de holle wortels van omgevallen bomen of de steile oevers van de beken maakt hij zijn nest. Zo zie je maar: alles in de natuur heeft zijn functie.

Andere, iets tragere blauwkleurige vliegers zijn de weidebeekjuffers. Deze waterjuffers vind je in de omgeving van helder stromend water. Gaat het goed met de waterkwaliteit, dan gaat het des te beter met de weidebeekjuffer!



Op de grens van Belgisch en Nederlands Limburg en Noord-Brabant ligt Kempen-Broek, een grensoverschrijdend landschap dat in zijn omgang uniek is voor Vlaanderen en Nederland. Het strekt zich uit over de gemeenten Bocholt, Bree, Kinrooi en Maaseik, Cranendonck, Weert en Nederweert. In het afwisselende landschap stralen bos, moeras, hooiland, beekvallei,... elk een eigen sfeer uit. Via bewegwijzerde routes kan je het gebied verkennen.

www.kempenbroek.eu

HOGHE KEMPEN

bijzonder nabij het Nationaal Park

De 'Hoge Kempen' in Limburg is vooral bekend van het gelijknamige 'Nationaal Park'. Maar ook daar rondom, zoals in Meeuwen-Gruitrode, bevinden zich bos- en natuurgebieden die niet moeten onder doen en ook typische landschappen van de Hoge Kempen zijn. Ze liggen bijzonder nabij het Nationaal Park, in vogelvlucht slechts enkele kilometers er vandaan, en tonen een bijzonder landschap met duinen, vennen, heide en bossen.

www.nationaalpark.be

Foto's: Veerle Cielen, Erwin Christis, Guido Franssens, Jos Vandenbergh, Dany Tielsens, Paul Vandebeek

Op stap

Doorheen natuurgebied de Itterbeekvallei lopen zeven bewegwijzerde wandelroutes die vertrekken vanaf de parking Pollismolen (Molenstraat, Opitter) of de parking Orshof (Heymansweg, Neerglabbeek). Een overzicht van de routes en hun afstanden vind je op de achterkant van deze folder.

Stevige schoenen of laarzen zijn aangeraden. Honden zijn welkom, maar steeds kort aangelijnd. Loslopende honden veroorzaken stress bij het wild en de vogels in het gebied.

Meer natuur in Limburg?!

Natuurvereniging Limburgs Landschap vzw wil zoveel mogelijk Limburgse natuur behouden voor de toekomst. Dit doen we door de aankoop en het aangepast beheren van gebieden.

We beschermen niet enkel wat rest, maar herstellen ook wat verloren ging en ontwikkelen nieuwe natuur. Door rekening te houden met de draagkracht van de natuur, zijn niet alle plekjes even toegankelijk, maar krijgen ze zo wel de kans om zich te ontwikkelen!

Ook gedreven door natuur? Word lid!

Dat kan al door 15 euro (20 euro voor Nederland) over te schrijven op rekeningnummer BE 28 4564 0220 0120 van Limburgs Landschap vzw. Je ontvangt een leuk welkomstpakket en krijgt viermaal per jaar 'Limburgs Landschap magazine' in je bus. Als lid neem je gratis deel aan alle wandelingen en krijg je korting op bepaalde activiteiten of producten. Bovendien steun je de natuur in Limburg. Voor meer info:

www.limburgs-landschap.be



7 Schapenbegrazing

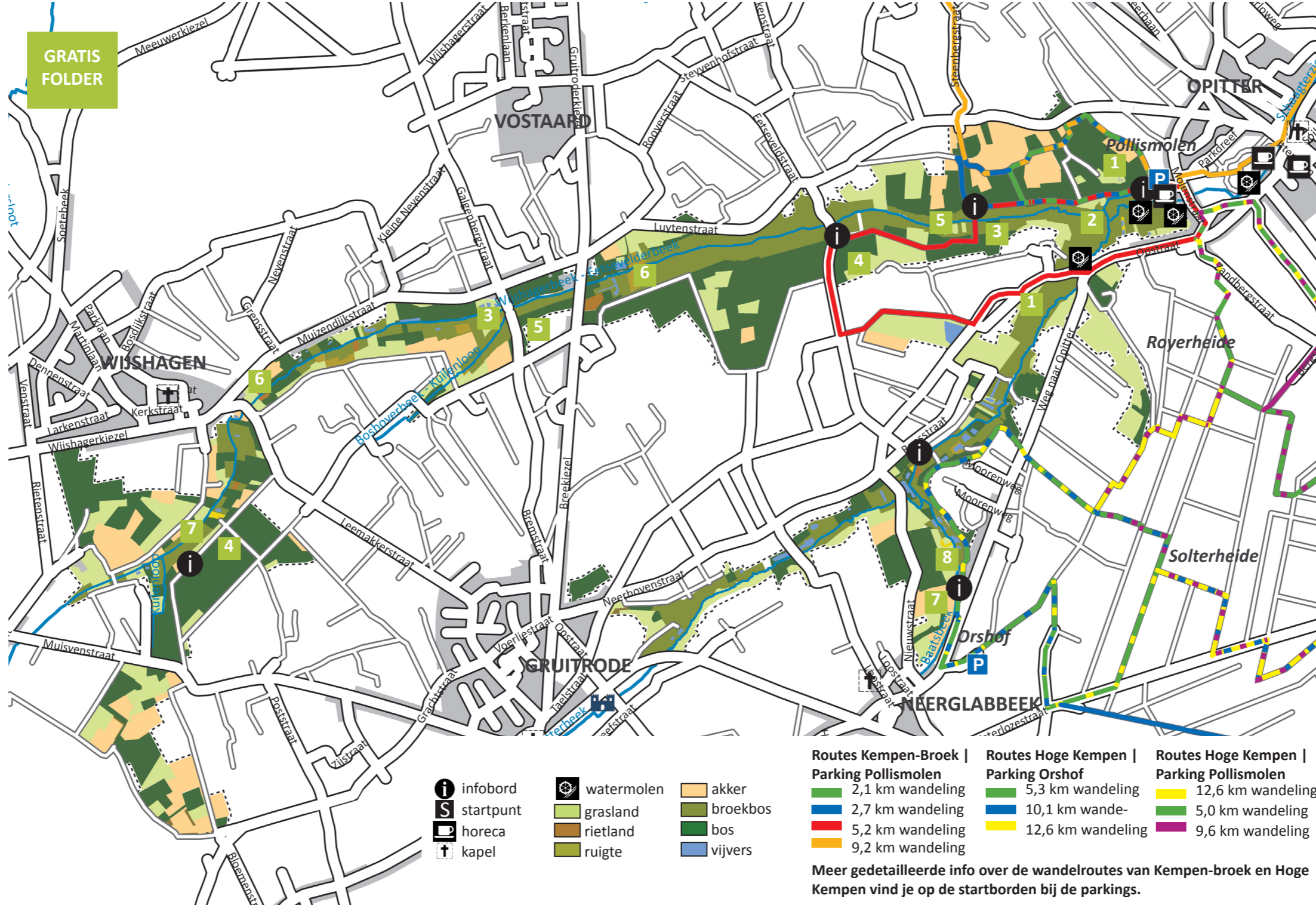
Sinds 2013 werkt Limburgs Landschap vzw samen met enkele lokale herders uit Meeuwen-Gruitrode op de drogere graslanden. Door de combinatie van hooien en schapenbegrazing worden de graslanden voedselrijker en krijgen er op termijn meer zeldzame soorten een kans. De schapen die momenteel ingezet worden zijn Ardense voskopen. Deze schapen vallen op door hun rosse kop en poten. Deze dieren zijn zeer zelfredzaam en kunnen daardoor ook prima op armere gronden leven. Via hun vacht verspreiden ze heel wat zaden van planten.



Dotterbloem en gele lis

8 De Baatsbeek

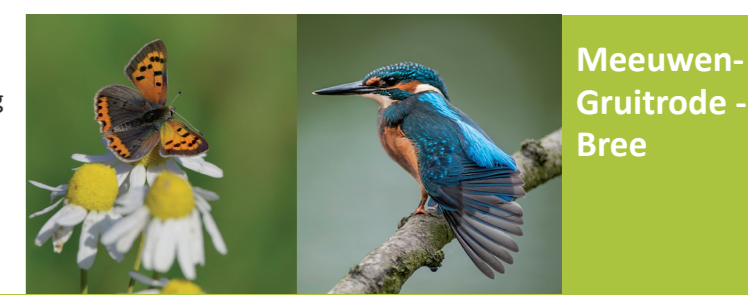
De eerste zijbeek van de Itterbeek is de Baatsbeek. De Baatsbeek ontspringt in het centrum van Neerglabbeek en was samen met de Itterbeek aanleiding tot de naamgeving van dit eeuwenoude dorp, Gladde Beek. De provincie Limburg kocht ooit gronden langs de Baatsbeek en na natuurherstel werden ze in beheer gegeven aan Limburgs Landschap vzw. In dit prachtig stukje vallei mag je, als er geen schapenbegrazing plaats vindt, gerust een kijkje nemen via het klaphekje. Net zoals vroeger vind je hier langs de beek hooilanden die 's zomers gemaaid worden en waar in het najaar nabegrazing op plaats vindt. Omdat hier niet gemest wordt, ontstaat hier in het voorjaar een grote bloemenzee waarop vlinders, bijen en andere insecten hun voedsel vinden.



Limburgs Landschap vzw

Itterbeekvallei

Op de rand van Kempen-Broek en Hoge Kempen



Meeuwen-Gruitrode - Bree



Met de steun van